

Urn.

”Han var en dunderkarl. Han har gjort varenda pinne nedi Urn. ”Så sa min farbror, Filip Englund, om sin morfar Lars Petter Andersson Englund.

Om han hade gjort varenda pinne så var han alltså först att bebygga den s.k. Ören. Lars Petter var född i Ersnäs och gifte sig 1834 med Lisa Greta Mårtensdotter från Ersnäs Nr 7, Mitjel. Lars Petter kom också från någon del av Nr 7.

Var är Urn? Nedanför fotbollsplanen, Pålbacka, ser man en silo. Den står nedi Urn. På bondska har stället kallats Eorn d.v.s. Ören. Ordet ör har att göra med grovt grus, grusbank, revel. Vi finner det bl.a. i Alviksören och Örarna. Eorn har försvenskats till Urn – inte till Ören, märkligt nog.

Innan kustlandsvägen drogs över Holmen gick den förbi Mitjel och ner mot Holmen men svängde av mot NNV cirka sjuttio meter söder om Holmen. Den gick snett mot Urn och passerade mellan husen. Den fortsatte vidare cirka etthundrafemtio meter för att där svänga ner mot Vassen och via den långa bro som Hülphers har beskrivit förena Ersnäs med Skäret. I samband med Laga skiftet byggdes nuvarande Klubbvägen. Gammelvägen har delvis odlats upp och delvis blivit kvar så att den här och där syns i terrängen.

Jag utgår från att Lars Petter och Lisa Greta påbörjade arbetet med Urn i mitten på 1830-talet. I vilken ordning allt arbete utfördes vet jag inte, men det har sagts att han skulle få ta det område han spadade upp. För att han skulle hinna så mycket som möjligt gick Lisa Greta ut med mat till honom för att han inte skulle odsla någon tid bara för att gå hem och äta. I svackan mellan Urn och nuvarande Klubbvägen växte det hjortron på den tiden. Och Lars Petter spadade.

Av allt att döma drev de båda sin verksamhet i cirka fyrtio år. Det finns papper på att de fick ett livstidsundantag 1876 och det bör ha varit då som deras ena dotter Sofia tog över. Lars Petter dog 1885, 78 år gammal. Lisa Greta levde ända till 1906 och avled en månad innan hon skulle fylla 96 år.

Efter Lisa Greta och Lars Petter togs Urn över av dottern Sofia och hennes make Johan Alfred Lundström från OL-Nils i Ale. Vid den tiden genomfördes Laga skiftet i Ersnäs. Det är ovisst hur markerna var fördelade före Laga skiftet, men så här står det i lagaskifteshandlingarna.

”No 7 1/16 mantal Johan Alfred Lundström qvarbor och får i gårdsskiftet sin åkerandel och något äng, ett ängesskifte på Maran och fyllnad i äng å utom området belägna Maran samt skogsskifte utanför Käckmyrtjern, eller inom området 3 skiften.”

Alfred avled mitt i sommaren 1897 och Sofia stod där med sina 8 barn. Leonard, äldst av barnen, arbetade en tid som stabbläggare på Stensborgs sågverk och tog ett stort ansvar för familjens ekonomi. Robert var tredje barnet i ordningen och det skulle bli han som tog över hemmanet. Det yngsta barnet var en fyraåring som i sinom tid skulle bli min far. I fjorton år tycks Sofia ha brukat Urn tillsammans med några av barnen.

Sofia närmade sig 60-årsåldern och det blev dags för Robert att ta över. Och den 15 maj 1911 beviljades han lagfart. Drygt sex år senare, 1917, dog Sofia. Robert var då gift sedan 1908 med Maria Sjöberg från Pitholm. Hon var sjuklig och barnen blev många. Hon avled en vecka före jul 1933. Robert fortsatte med jordbruket till mitten av 1940-talet.

Tolv år efter Marias död var det dags för ny regim. En son i huset, Erik Lundström, blev ny ägare tillsammans med hustrun Siri, som kom från Svensbyn. Erik fick lagfart den 19 sept. 1945 för ”fastigheter han enligt arvsuftesinstrument den 8 aug. 1945 bekommit efter sin moder Maria Lovisa Lundström, f. Sjöberg.” Erik och Siri blev kvar på Eriks hemgård fram till 1972 då de sålde till Lantbruksnämnden. Därmed var det slut med Lars Petters och Lisa Gretas ättlingar.

Nya ägare blev Lennart och Marianne Blixt. Första åren hade de kor här och där i grannars ladugårdar och bodde själva i bagarstugan nedi Urn. De byggde ny ladugård och hade börjat flytta in djuren när allt ödelades i en omfattande brand. Cirka fyrtio vuxna djur innebrändes samt ett antal kalvar. Familjen tog nya tag och byggde en ny ladugård och har sedan dess haft en omfattande verksamhet. De har nu brukat Urn i närmare femtio år och har idag drygt trettio mjölkkor och sexton kvigor.

Mycket vatten har runnit under broarna sedan Lars Petter satte spaden i jorden första gången. Hur det blir i framtiden är det ingen som vet.

Fortsättning med bilder:

Urallén.

Det var Leonard Lundström som började plantera Urallén. Han startade vid brunnen med en rönn och fortsatte sedan med en björk. Robert och Filip fortsatte. Björkarna hämtades med häst och släde ini Enqvistskogen nedi Vassen. Man körde tvärs över Gammelvägen, som då börjat odlas upp. Det var i slutet av 1800-talet och allén kom att bestå av cirka trettio par björkar.

Urn under Erik Lundströms tid.

Urn i slåttertid, troligen på 1950-talet.

Detta foto är troligen från mycket sent 1800-tal. Det måste vara Gammelvägens dikeskant som syns närmast i bild. Huset till vänster flyttades och var under en tid Albert-Lärsabutiken, Zackes väg 4. Huvudbyggnaden i mitten står fortfarande kvar och är nu något förlängd. Längst till höger ser vi stallbyggnaden. Den är nu flyttad och står längre upp mot Klubbvägen.

Mellan huvudbyggnaden och stallet ser vi några hus. Det är ett gårdsställe som kallades Ur-Gusta. Allt flyttades upp till Klubbvägen 114 i slutet på 1800-talet. Det kallades också Västigårn. Gustav Mårtensson från Mitjel bodde där med sin familj. Han var bror till Lisa Greta nedi Urn. Uppe vid Klubbvägen kallades det Granqvist, efter Mårtenssons son Johan Granqvist. Även i min tid har det kallats Västigårn.

Mitt i bilden rinner Ursbäcken ut i drevjan och vidare via Vassen ut i Alån. Vägen som korsar bäcken är Gammelvägen, d.v.s. den ursprungliga väg som föregick nuvarande Klubbvägen. Gammelvägens sträckning syns tydligt nordost om Klubbvägen 65. Örgården sträcker sig från området väster om nuvarande fotbollsplanen till ett stycke öster om Ursbäcken. Trumban, nere till vänster, är ett uttryck som inte längre används.

Upptill står det: *afsatt til hesthage För Gästgifware Gården*. Agnes Palmgren brukade prata om "Hållhägnan", men det var inte den här. Möjligen låg den hållhägnan öster om Sjulsmarksvägen, sydväst om Gästgiveriet. Alltså mellan E 4 och gamla Sjulsmarksvägen. "Håll" har med gästgiveriernas uppdrag att "hålla" hästar åt dem som reste.

Fortsättning, en sida till.

Framför huvudbyggnaden nedi Urn sitter i främre raden Robert Lundström, systemen Anny (senare g. Sundvall) och deras syster Frida (senare g. Lindström i Långnäs). Den unge mannen mellan Robert och Anny är deras yngste bror Arthur. Han skulle en dag bli far till undertecknad.

På trädgårdsbänken sitter min farmor Sofia Lundström, också hon född nedi Urn. Hon var mor till Robert, Anny, Frida, Arthur m.fl. Bredvid henne sitter hennes kusin Skräddaren August Åström. Han var från Mörön, svåger till Sofia och änkeman sedan 1893. Han och hustrun Brita Catharina byggde omkring 1890 det hus som jag bor i. Det stod ursprungligen halvvägs ner mot Holmen.

Fotot bör vara taget omkring 1905.